

חיים ארבל ז"ל שנה בלעדיו

ינואר 2011

דברים שפורסמו עם פטירתו, חומר שנכתב בחוברת לזכרו בימי "השבעה" - ועוד

חיים שלי,

אם הייתי ציפור מלומדת, מילותיי הייתי נותנת לרוח, שתנשוף אותן ליקום ותביא אותם לאהובי.

לחיים, אהבת חיי.

החיים, החיים שלי בלעדך...

סיפור אהבה שנקטע.

עברה שנה... שנה!! בלתי נתפס. נראה שאתמול עוד היית..

אין מי שיגיד לי בשבת: בואי קומי Cherie, הקפה מוכן.

אין לי יותר את החיבוק של שינה וקימה.

אין, אין - ואני אוהבת אותך.

חיים שלי, אלוהים שלי.

אבא נפלא לילדיו, אוהב את משפחתו ומורה דרך

אוהב את הזולת.

אדם ישר, מצפוני, מוכשר, רואה רחוק.

בקיבוץ מוליק, מקדם, עומד על שלו,

מתווכח - אך מעולם לא שומר טינה.

לא פטפטן, חבר טוב, רוצה ומקדם צעירים,

דוחף שייקחו את המושכות.

חיים, האדם שנלחם חזק במחלה.

אופטימי, עומד במבחן הכאבים,

מרים את המוראל לאנשים באונקולוגיה.

האדם שבמחלקה כולם רוצים לטפל בו.

חיים, האדם שאוהב חקלאות, טבע, ספורט,

שנים רץ במיני מרתונים.

חיים, שבכל ט"ו בשבט נוטע עצים,

חיים שאוהב לשיר ולרקוד,

מבשל, אוהב יין, אוהב חיים.

אתה חי איתי אהובי,

אני אוהבת אותך!

הלן ארבל

חיים

אחינו היקר

לפני כשנתיים וחצי
הגיע דיווח על גידול
שדורש ניתוח, ואתה
כהרגלך לא עושה עניין.
לאחר זמן הולך לניתוח
שמבוצע באופן רשלני,
ובהמשך מגיעה
הדיאגנוזה - סרקומה.
הבנו מייד - מתחילה
הספירה לאחור.

היום, נשאר רק לאסוף קטעי זיכרונות משותפים:
ילדות בקיבוץ, בניית דגמי מטוסים, התחברות למוזיקה שהפכה למוטיב מרכזי, בהמשך - נגינה
בכינור, קורס דאייה בגדנ"ע אוויר, יציאה לחו"ל למשלחת גדנ"עים, ומשם אתה חוזר עם תקליט
של החיפושיות- איש העולם הגדול.

מתגייס לצבא - מלחמת ששת הימים, חוזר מהמלחמה וזה כבר לא אותו אדם.
בהמשך, תרוץ לכל מלחמה ותחזור מכולן שלם ובריא, עם חברים רבים קרובים ונאמנים.
אחרי השחרור, חזרת לקיבוץ והתחלת את המסלול הרגיל - מנהג משאית ועד לימודים בהמשך.
מתחיל למלא תפקידים ונושא בעול עד הסוף.

חיים, בדרכו המיוחדת, צנוע, ישר, ענייני, אוהב הסברים קצרים, מבין מהר, אוהב להחליט
ולבצע, מראה לקיבוץ את הצד האנושי שבו ומקבל המון בחזרה. מאז תחילת המחלה ובמהלך
התקדמותה הקיבוץ מגויס לעזרה באופן מעורר התפעלות: שיפוץ הבית נגמר במהירות שיא,
יש דָק, יש גינה. חיים מקבל בחזרה הרבה ממה שנתנו - הוא והלן כל השנים, בלי חשבון.
מתחילים טיפולים קשים וחיים לא מוותר, מנהל את המאבק במחלה בעצמו ועומס על כתפיו את
כל האחריות. מתייעץ עם רופאים ולוקח החלטות קשות, לא מוותר עד הרגע האחרון, אין דבר
כזה להרים ידיים.

הלן לצידו, נאבקת, נלחמת, לא חוסכת מאמץ, ישנה בפרוזדורים של בתי חולים על מזרנים
דקים, שום מאמץ לא גדול עליה. משמשת לו משענת בטוחה ואוהבת.
כל המשפחה מגויסת למאבק, איריס ובעז משתתפים, מעורבים תומכים, לא משאירים את חיים
והלן לבד.

חיים מלכד את כולנו סביבו בסשנים של אנרגיות ואנחנו מתגייסים בניסיון נואש של הצלה.
כולנו בשבילו באהבה רבה, מרגישים שכל רגע יקר לנו.
חיים,

עוד אתמול היינו כולנו ביחד ואתה, נאבק על כל נשימה, עדיין רואה את כולנו ומגיב אלינו בדרכך
השקטה.

תחסר לנו מאוד,

איציק, אפרת, יואב, חגית

ב- 1997 הגעתי לקיבוץ, ישר מהודו, איפה שהכרתי את בנך המיוחד - גיא. הייתי בת 25. היה יום הולדת שלי ב- 13 לאפריל - ובמקרה גם של בועז.

אני זוכרת את הבוקר הזה כמו שהיה אתמול.

היה אביב, שבע בבוקר וזריחת השמש התחילה להעיר את העולם.

אתה והלך יצאתם מהבית.

התרגשות, חיוכים גדולים, זרועות פתוחות מושטות באוויר.

אף פעם לא הכרנו. אף פעם לא נפגשנו... ורצתם אלינו - לא רק אל גיא - רצתם גם אלי.

ברגע הזה הבנתי מיד כמה שאתם מיוחדים ושכבר קיבלתם אותי - כמו שאני.

עברו שנים, וקרו הרבה הרבה דברים.

יום אחד מצאתי את עצמי עובדת במאג, ואתה חיים - הבוס שלי.

לא דיברתי הרבה עברית ובדיוק התגלתה לנו הדיאגנוזה של גיא.

היה לי קשה.

אבל כמו שתמיד היית עושה, קבעת איתי ישיבה. רק שנינו.

נכנסתי ואתה סגרת את הדלת. התחלתי לדאוג!

הסתכלת אלי והתחלת לדבר. התחלת לדבר כמו שאבא אוהב מדבר עם הבת שלו.

אמרת את כל הדברים הנכונים וגם את כל מה שהייתי צריכה לשמוע.

בסוף בכיתי.

ואתה חיים, אתה בכית איתי - קצת, אבל בדמעות.

החזקת לי את היד מעל לשולחן והיינו ביחד ברגע הזה.

בסוף ביקשת ממני חיבוק, ושנינו עמדנו והתחבקנו במשרדים של מאג.

הזמן טס וקלואי הגיעה אלינו, כמתנה גדולה לכל המשפחה.

וכמה קלואי אוהבת אותך חיים...

יש לה רק זיכרונות טובים ומיוחדים.

הלחם שאפיתם, השירים ששרתם, הטיולים שהיו לכם.

איזה סבא, כל כך נותן, כל כך תורם והכל בשמחה - עם אושר ללא גבול.

ולצערי, המחלה של גיא.

היו דברים ששמענו וחדשות שקיבלנו, כשאתה ואני ידענו מה בדיוק את המשמעות שלהם.

בחרנו ביחד להתמקד רק בטוב וביופי.

לפעמים רק הסתכלנו אחד על השני סביב השולחן של הרופא, והתחלנו לעשות צחוקים לגיא.

חיים, יש לי המון זיכרונות עליך.

הרבה אהבה בליבי.

קשה להבין שהלכת.

זה פשוט לא הגיוני.

אז בשבילי אני חוזרת אחורה,

לרגעים הפחות משמעותיים.

ערב שבת, אתה מכין סלט במטבח,

עוד מעט כולם מגיעים.

אתה מבסוט, מקשיב למוזיקה ושר

עד השמיים,

ואני לוקחת את ה"קריסטל" ומוזגת לך

כוס יין...

אוהבת לתמיד, ג'ו

ג'י'ס אה'ל'ב'.

אתה כאן, שוכב ליד גיא.
אתה כאן וכבר לא לידי.
גופך הרזה נטמן בתוך האדמה.
אהובי שלי לנצח, למוות אין סליחות.

חיים,

האם אתה שומע?

האם נשמתך תמשיך ללוות, לשמור,
לחזק, להדריך, לרמוז ולאהוב אותנו,
את המשפחה שלך?

הנייר הריק מחכה להמשכיות.

המחשבות כעלים ברוח, באות,

מתעופפות ונעלמות מהר.

הרבה דיבורים בלב, הרבה דמעות.

מילה אחת מדליקה מזרקה, מילה

אחרת מכבה.

אחרי מותך התכסו השמים בעננים וגשם רב ירד מספר ימים.

היית שמח, האדמה שתתה לשובע.

כל העולם כולו גשר צר מאוד, ואתה חיים היית לי כל העולם כולו. עולמי איבד משמעות ברגע זה, אני נמצאת
באין מוצא.

השארת לי אוצר שלמענו עליי לעצור את הכאב, ללמוד לחיות איתו.

השארת לי את ילדינו, איריס ובוני, ומשפחתו של בוני עדי ואושר, וגם הרחוקים באוסטרליה ג'ו, קלואי ובן
של גיא זכרו לברכה.

היית עוגן לכולנו וגם לקיבוץ שאהבת.

היית תעשיין עם לב של חקלאי.

המוטו שלך היה תמיד: מה שלא ניתן לשנות – חבל להתעכב בגללו, רק אם אפשר ללמוד ממנו להסתכל קדימה
ורחוק.

בשנה האחרונה למדת גם לבכות, להראות רגישות, להיכנס לתוך האני העמוק שלך.

עד נשימתך האחרונה חיים אהובי, לא יכולתי להיפרד ממך, לא האמנתי שלא תצליח להתגבר.

אני צריכה לאסוף את השברים שבתוכי, וזה קשה. כל כך אהבנו אחד את השני.

אין לי יותר את החיים שלי, אני צריכה ללמוד את דפוס החיים בלעדיך.

אני מרגישה כי עליי להבטיח לך שלא אפול למרה שחורה, ואמשיך כמיטב יכולתי להיות כתף לילדים, לאהוב
את הטבע.

השמיים הם שיתנו לי את הכוח. החיים ממשיכים והם יפים.

לפני עשרות שנים נתתי לך תמונה קטנה שלי והקדשה ממני אליך בצד השני שלה.

לאחר מותך מצאתי את התמונה הזאת בארנק שלך. נשאת אותה איתך כל השנים האלה ואני אפילו לא ידעתי.

בהקדשה על התמונה כתבתי לך אז: אוהבת ואמשיך לאהוב אותך עד סוף חיי.

כן אהובי, אני אוהבת ואמשיך לאהוב אותך עד סוף חיי.

הלן, בשלושים ללכתו

אמי היקר!

אם היית רואה את כל ההמונים שהגיעו - היית שומע את כל שנאמר – היית מחייך נבוך קמעה ואומר: "חבר'ה, לא צריך להגזים"...

ואני עדיין לא קולטת שהכול הוא כבר בלשון עבר.

שעות ארוכות של שיחות בבתי חולים, של שתיקות - של יחד - כל כך הרבה יחד - אישי אמיתי.

אף פעם לא התלוננת - גם כשכאב מאוד. רצית הכול לדעת ולשמוע, תמיד להיות מעודכן.

כל אחות שבאה זכתה ממך למילה טובה וגם לתודה.

ידעת לשים לב לפרטים הקטנים ונהנית מהמחוות הקטנות שאנחנו, הסובבים אותך, הענקנו לך.

ה"רייקי" המשפחתי, שהפך לסדנה שבועית אליו באנו באדיקות רבה כדי לקיימו - קירב את כולנו ונתן משמעות אדירה ליחד.

ואתה, בדרכך הנדיבה, נתת לכולנו להרגיש כמה טוב עשינו לך ואלו כוחות זה הוסיף לך.

היית מרכז הבית – כמעט בלי מילים, עם כל כך הרבה נוכחות.

איש חכם עם לב זהב. תמיד רוצה לתת – תפוזים, בננות, זר פטרוזיליה מהגינה, והכול בחיוך גדול ובגאווה על היש.

התחלת לרקום תוכניות לפנסיה, שיתפת אותי, כי בגיל שבעים תפרוש מהעבודה, כי אתה עוד רוצה להספיק ללמוד באוניברסיטה, כמובן רק כסטודנט מן המניין, אחרת אין טעם.

רצית להרחיב את הידע ולהגיע לרמה של מקצוען בהכנת יין - בבישול ואפייה.

הסקרנות המתמדת ורוחב האופקים הם שאפיינו אותך.

תמיד היה מעניין לשבת ולדבר איתך.

ומבלי שניתן להבין ולעכל, הכול תם.

היית לי אח נפלא.

באהבה, אפרת

5.3.10

*

שלושים לאבא

כיתוב שחור ורבוע

על לוח של שיש נחקק

מעתי, באופן קבוע

יהי זה מקום המפגש.

אבוא אספר לך אבא,

על מה שנהיה, נתחדש...

ואתה - כיצד תענני?

הרוח דברין תרחש.

איריס

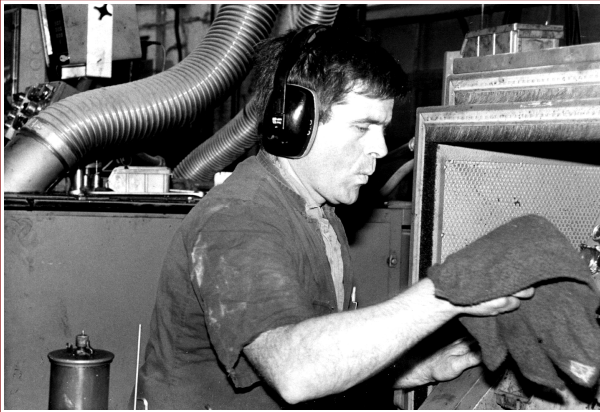
5.3.10

חיים שנזכור

"אסוף את האנשים

את האנשים והאנשים

כמו יצול זרעה כד שאל" נ.שמר.

הכל מסביב פורח בעוצמה רבה והיופי מרהיב ומרשים את עין הצופה. זוהי העת בה אתה נאסף אל האדמה, נפרד מעמנו. אנחנו עצובים וכואב לנו כל כך, אך בוחרים לזכור אותך, כבר מעתה, בשלל צבעי הפריחה המרהיבים: האדום העז, הכחול, הסגול, הלבן של הכלניות, הלבן-וורוד הביישני של הרקפות, עמודי הפריחה המרשימים של העיריות, צהוב הסביונים הנפרש מרבדים-מרבדים, התורמוסים בכחול המרשים הממלאים מרחבים שלמים. לפני שבוע, כאשר נסענו לאיכילוב, חיפשת אם כבר פורחים התורמוסים. עדיין לא פרחו. לכל פרט, בכל מקום, הייתה מוקדשת תשומת הלב הייחודית שלך, הסקרנות לדעת, לא להחמיץ דבר.

ישבנו יחד, כמה מחברי הקבוצה, ונזכרנו בחיך באנקדוטות מחיך:

היית חלק מאיתנו. עם כמה מחבריך כבר מהשישייה, עם קבוצת "גפן" מכיתה ה'-ו', ועם קבוצת "צאלים" ב"הרי אפרים". חוויות החיים המשותפות צרבו את יחסינו לכדי קשר בל יינתק.

המוזיקה והשירה היו חלק בלתי נפרד ממך, דומיננטי ואהוב. מהיום שאנו זוכרים אותך שרת וזימרת בפאתוס, עם כל הלב והנשמה. אביך מוטק אהב לשיר והלכת בעקבותיו. את הכינור קיבלת בכיתה ה' (או ו'), וכמו בכל דבר שעשית – דבקת בו בכל מאודך. אם צריך היה להתאמן שעתיים ביום, לא ויתרת על דקה של אימון, יום יום. עד י"ב עמדת במשימה בדרכך, והתעלמת בגבורה מהטרוניות שלנו על "הצרצורים והחריקות" אשר כך כינינו את נגינתך...

אהבת לשמוע מוזיקה והתענגת על ביצועים של מיטב הנגנים, אותם הכרת היטב. כבר כילד ישבת בקונצרטים באולם, מרותק ומוקסם מנגינתם של המאסטרים הגדולים שהגיעו לכאן: מנוחין, אויסטרך ואחרים.

גם הלימודים היו משאת חייך.

בקבוצת "צאלים" נושא הלימודים לא היה אחד המועדפים... היינו קבוצה סוערת ופעילה שהעדיפה ספורט וחוויות על פני הלימודים. אתה היית יושב זקוף וקשוב בכיתה, כאשר סביבך סדום ועמורה, בוקה ומבולקה, ואתה מנהל דו-שיח כמעט יחיד עם המורה... לא ויתרת לרגע ולא הנחת לנו להסיט אותך מהחלטתך לרכוש דעת בכל מחיר.

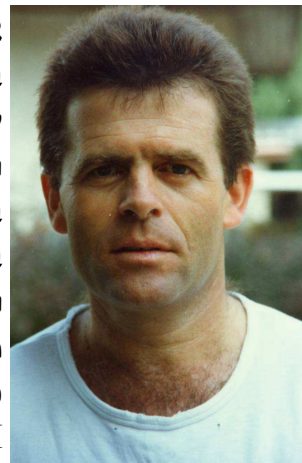
תחומי התעניינותך היו רבים ומגוונים, וכישוריך, כישרונותיך ויכולותיך עזרו לך להגשימם.

חלום חייך היה הטיס. בדרך להגשמתו השתתפת בגדנ"ע אוויר ובנית טיסנים. מאוחר יותר יצאת במשלחת של גדנ"ע אוויר לאירופה, לאנגליה ולגרמניה. לקראת הנסיעה עברתם קורס של נימוסים והליכות עם הכוהנת הגדולה של התחום חנה בבלי...

חלום הטיס נקטע בחטף בעקבות מעין ניסוי מדעי שערכת בבדיל, שהסתיים בקפיצה של טיפת בדיל לעינך ופגיעה באישון. נפסלת לטיס ואכזבתך הייתה גדולה. לימים הגשים אחיך יצחק את החלום שלך והיה לטייס בחיל האוויר ואחר כך באל-על. גאוותך עליו הייתה גדולה כל כך.

את פרק הצבא עשית בסיירת חטיבה 7 של השיריון. משה פרי (פלבס) הלך עמך לאורך כל המסלול, כולל קורס קצינים. לאחר הקורס חזרת למדור סיור בג'וליס כמדריך, ומאז, שמרת על קשר אמיץ עם חבריך אלה לאורך כל השנים. במלחמת ששת הימים נלחמת בדרום ובקרבות אף איבדת חברים לדרך. עם חברים מהמילואים שמרת על קשרים אמיצים וקרובים - עד היום.

איש עבודה היית תמיד, מופת ודוגמה. בתקופת התיכון עבדת במטעים. לאחר הצבא חזרת לעשות שנת שירות בחדר האוכל ולאחר מכן גויסת לענף התובלה, והיית נהג משאית במשך תקופה דומה. ב-1971 הגעת למברג והתחלת לעבוד במחלקת המכבשים. בשנת 1974 יצאת ללמוד הנדסת תעשייה וניהול בטכניון - וסיימת בהצלחה מרובה את הלימודים. חזרת למפעל ומאז התחלת קריירה של תפקידי ניהול שונים, מנהל מחלקת המכבשים, מנהל שיווק ופיתוח עסקי במפעל ומנהל המפעל במשך שנים, כולל יצירת הקשר עם GM, שהביא מאוחר יותר להקמת מאג. ב-1995 נכנסת למלא את תפקיד הגזבר בקיבוץ.

לאחר שנים בגזברות נבחרת לתפקיד רכז המשק, אך לאחר שנה נקראת לנהל את המפעל המתפתח מאג והתגייסת לתפקיד זה במלוא הכוונה והנחישות - כדרכך. בשנים האחרונות חזרת שוב לכהונת רכז המשק. המסר שלך במילוי התפקידים היה חד וברור: אמינות, יושר ויושרה, דבקות ומסירות ללא גבול, אכפתיות וטיפול לעומק בכל נושא ונושא, פשוט ומסובך כאחד. דוגמה אישית.

ב-1968 הגיעה לביקור בארץ הן שלך. אמה סיפרה לה שיש לה קרובים רחוקים בעין השופט.

הלן הגיעה לבקר בקיבוץ ופגשה אותך. ה"קליק" ביניכם היה מיידי. הלן עוד חזרה לצרפת והתכתבה איתך ב... אנגלית... אך מאוחר יותר חזרה לזרועותיך לתמיד.

האהבה ביניכם הייתה ענקית. אתה היית שרי והלן היא טיטי ושניכם חלקתם אהבה לטיולים, לטבע, לריקודים... הייתם תאבי חיים בכל מאודכם. הזוגיות הניבה שלושה ילדים מקסימים: גיא, איריס ובוועז. הם היו לכם מקור גאווה ואושר.

מאוחר יותר נישא גיא לג'ו ונולדו קלואי, נכדתכם הבכורה, ובנג'מין. בוועז נישא לעדי ונולדה לכם אושר, אשר כשמה כן היא.

שכניכם מספרים כי השכנות עמכם הייתה כייפית. פשוטו כמשמעו. דלתות ביתכם היו פתוחות והבית חם ומזמין תמיד.

כאשר הגעתם אל בית הקבע שלכם, השקעת כהרגלך, בחריצות, במאמץ ובעמלנות ללא גבול, להפוך את ביתך ואת סביבתו לנחלה מושקעת. גינה ודשא, נטיעות עצי פרי, מים אפורים ושפע של השקעה וטיפול בכל פינה. בפרי עמלכם, בננות, גויאבות, אגוזים, תאנים ועוד, הייתם מכבדים את כל מקורביכם והלן הייתה יושבת שעות ומפצחת אגוזים שלכם.

בשנה האחרונה חל שינוי גדול גם בקרבה האישית שהרשית לעצמך. לחיצות הידיים האמיצות, הברכות, החיוכים, החיבוקים והנשיקות, הפכו לחלק ממך וידעת לתת ולקבל אותם במנות גדושות. כולנו זכינו, בני משפחתך המורחבת, מקורביך וידידיך וחברי קיבוץ - החברים לדרך. היה חשוב לך לקשור את כל הקצוות שנפרמו ולסגור מערכות עם כולנו.

הטיול המשותף שלנו לצרפת נשאר המתנה האישית שקיבלנו ממך, ויזכר בלבנו כפנינה ייחודית של חברות צרופה. הנאות קטנות שאין להן תחליף בכסף, הפיקניקים בחיק הטבע, קטיף הפטל בצידי הדרכים, מזיכרונותיה המתוקים של הלן, מסע במחוזות הילדות של הלן בפריז, ביקור בנורמנדי המטלטלת ובעיקר אי של שפיות קרובה ומחבקת - למרות הדיונים הנלהבים על הקיבוץ...

לכולנו היית חיים, למשפחתך היית חיים. וכשמך כך היית, איש מלא חיים שחי חיים מלאים. אנו מחבקים אתכם, כל בני המשפחה, בחום ובאהבה. הפרידה קשה, אך הטנא שהשארית לנו מלא חיים ואהבה - וכך נזכור אותך תמיד.

"אסוף את הפריחה

אשר לאהלי זיכרונות

ש' ק"ל אלה בטרם ע"ג" נשמר.

בתיה, מאיר וכל חבריך לקבוצה בארץ ומחוצה לה.

מבטי אהבה עם הנכדה קלואי

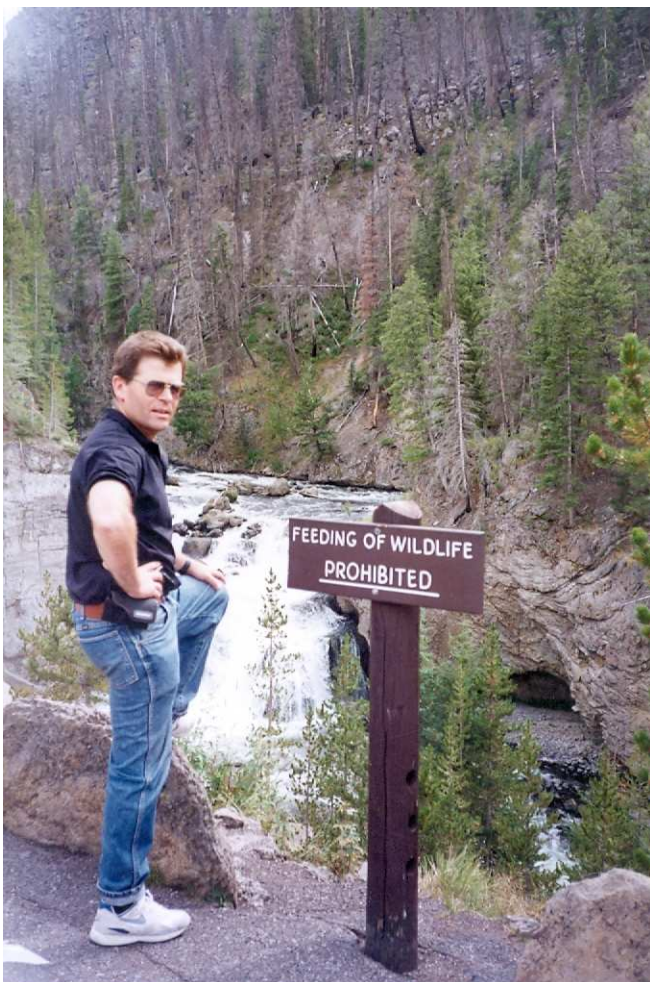
מספר סיפור לאושר האהובה

עם אמא דינה והאחים אפרת ויצחק

חיים 2/10 - לזכר חיים ארבל ד"ר

**הבוקר הוא יצא מהפעל / המכונות עבדו / הברגים
חושלו / והתעשייה הפשיכה לדפוק / עפל החשפל /
זה לא עניין אותו / צועד כדי לעבור / הולך אל האור /
שרוול החולצה הכחולה / הופשל בנקל / האטפים נפתחו /
הפכות נחלשו / וכשהדלת נסגרה פאחור / הביט דרך
הפלסטיק / כולם אחידים / פועלים ופנהלים / קווים
קווים / פצהיבים נרקבים / לא פקשיבים / האזין לקצב /
עצום ברקע / החיים ככברה / פבעד לחורים / שפע את
הצלילים / פהשדה ליד / והיא לקחה אותו / אל האדפה /
אל כולם באחד / אל פלא רחפים / העובדים בשירה /**

**עם הכלים והפכונה / קצר
דש עצמו נע / וחיות ורוח
וזריפה / התפונה השלפה /
לנחל ירד / הסיר נעליו /
שטף את פניו / נטל את
ידיו / עם השפש עליו /
עלז ושרק פנגינה / הוא
כאן ועכשיו / הבוקר נולד /
ופי שכליבו אפונה / לא
יעבוד פנגד לשווא / בזמן
שהחיים יפשכו בלעדיו.**

עופר דיון

אור היופי מבעד לחושך של הכאב / יניב שגיא

נגמר. תם המאבק.

המחלה הארורה ניצחה. רוחך האיתנה נוצחה. כולנו הובסנו.

חיים קראתי לך (כמו המילה חיים, עם הטעם על ה"י"י), בחיך, קריצה ואהבה – גם כאשר הכעסת אותי.

חיים – כי בשבילי היית הסמל של החיים.

כוח החיות פרץ ממך והיה מדבק.

חיים של יופי ואושר, והרבה מאוד יושר.

חיים של אהבה גדולה לאדם בכלל. לחברך

הרבים, למשפחתך המדהימה, ומעל לכול

לאהובתך, הלן.

חיים של ערכים קיבוציים שאינם "מילים של שבת" אלא כוונה אמיתית, אמונה ומחויבות של הלב:

שוויון ערך האדם, כל אדם באשר הוא אדם, שותפות, ערבות הדדית, צדק חברתי, קיבוץ שהוא גם בית וגם דרך – כל אלה היו בשבילך דרך חיים המבקשת עשייה ומחויבות.

שאלו טשרניחובסקי כתב: "האדם אינו אלא קרקע ארץ קטנה, האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו", אתה, חיים, שייך לקרקע הזאת של רמת מנשה, אתה תבנית נוף מולדתנו, ויום לאחר חג הנטיעות אתה נאסף חזרה אל קרקע המולדת, ומותיר את עין השופט ללא העץ הרחב והנדיב שהיית בשביל הענפים של הקיבוץ.

אהבת מאוד את הקיבוץ שלנו, פיעמה בך גאוות יחידה עין-שופטית שהובילה לנתינה גדולה. היית מחובר לכל: למשק ולחברה, למפעל ולשדה, לשירה ולריקוד, לילדים ולמייסדים, מחובר לאתמול ולמחר. למה שהיה ולמה שצריך לשנות כדי שיהיה גם מחר משותף.

בשבילי היית מקור השראה לעוצמת הנפש ורוח האדם.

האופטימיות שלך, והאמונה בעצמך ובחברה שבה בחרת לחיות – היוו מקור להתמודדות עם כל משבר וקושי. כך כאשר המשבר הוא קיבוצי, ואתה מוביל ומנווט באופטימיות וזהירות את הספינה המוכה של כלכלת הקיבוץ בשנה האחרונה, תוך כדי התמודדות עם מחלתך שלך – ועל אחת כמה וכמה כאשר המשבר הוא אישי ומשפחתי. ואתה אוסף בעדינות את הדמעות והשברים על לכתו של גיא וממשיך ללכת הלאה, קדימה, בציפייה לעתיד טוב ושמח.

ברוח זו גם ניהלת את המאבק בסרטן הארור שהתנחל לפתע בגופך, כ"מתנה" ליום הולדתך השישים. קראת לי למשרדך בריכוז המשק ובישורת בפשטות, כאילו מדובר בעוד סעיף רגיל מסדר יומנו המשותף, שיש לך סרטן, אבל אין מה לדאוג, כבר למדת הכול ויש לך שתי חוות דעת צולבות שעל בסיסן נבנית תוכנית הטיפול. יהיה קצת לא נעים – אבל אעבור את זה.

כך אמרת בהתחלה, וכך אמרת גם בסוף, בפגישתנו האחרונה לפני שלושה שבועות. גם אז, אחרי כל הסבל והתקווה. אחרי ששוב ושוב היית "נקי" ואחר כך מגיע סי-טי ארור שמראה שזה חזר – וביתר שאת. גם אז, בסוף, כשהסרטן משתולל בכל גופך, אמרת, ובאמת האמנת, שאתה עוד תנצח. שיש עוד טיפול אחד, וביחד עם כוחות הנפש שלך המחלה תיעצר, תיסוג ותוכרע. ואני, שהקפדתי להתעדכן כל הזמן, וידעתי את חומרת מחלתך, האמנתי שתנצח. שיקרה "נס רפואי" שאותי בכלל לא יפתיע, כי חשבתי שהרוח הענקית שלך גדולה מהנזק שהמחלה מצליחה לעשות לגוף. נדבקתי באופטימיות שלך. וגם כאשר לבסוף הוכרעת – האופטימיות הזו תלווה אותי בהמשך דרכי כמצפן.

לא התכוונת ללכת לשום מקום.

כאשר נפרדו ממני במזכירות לפני חצי שנה, קיבלתי במתנה את הספר "הביתה" וכל אחד כתב לי הקדשה קטנה. אתה כתבת שם: "ליניב, תודה על החברות, ונקווה להמשיך עוד הרבה שנים ביחד". כאשר ביקרתי אותך לפני שלושה שבועות, בביקורי החטוף בבית, הכינו אותי חברים שהמצב קשה ואתה לא טוב.

נכון, היית קצת כחוש. אבל קיבלת את פני באותה לחיצת כף חזקה שאפיינה אותך, ולאחר שעה וחצי של שיחה, שכללה את התפריט הקבוע שלנו בשנתיים האחרונות: כלומר, איך תתגבר על המחלה ומה צריך לעשות למען עתיד מוצלח של הקיבוץ - נפרדנו. שוב, בלחיצת יד חזקה ומילותיך האחרונות אלי היו "נפגש בקיץ, שמור על עצמך"

אז חיים, בקיץ כבר לא ניפגש, אבל דמותך תלווה אותי תמיד. וכן, אשתדל לשמור על עצמי וגם על הבית והדרך המשותפת.

הלן, דינה, איריס, בוזי וכל משפחת ארבל היקרה לנו כל כך, אתם עטופים באהבה ודאגה של הקיבוץ כולו.

קיבוץ שחיים כל כך אהב, ודאג ושמר עליו – עכשיו מעכל את האסון של לכתו לבלי שוב. אבל מעבר לקיבוץ, ובראש ובראשונה, אתם אלה שצריכים לגייס את כל תעצומות הנפש וכוחות היחד להתמודד עם האסון, שוב.

כאשר גיא הלך לעולמו, היה שם גם חיים, והיה תהליך ארוך של השלמה ופרידה. עכשיו... חיים הלך לעולמו, אולי לגיא... והריק הוא עצום ובאמת אין נחמה.

אבל למרות הכול, נשאתם אתם.

ספוגים בחיים, וגם בגיא,

אוצרים בתוכם את הזכות הגדולה לחיות שנים רבות עם בן זוג ושותף נפלא שכזה, עם אבא וסבא שאין שני לו.

ומי שזכה להיות עם חיים ולספוג את היופי, האמונה, העוצמה, הרגישות והכוח שלו לאורך שנים - יש לו איך להמשיך לחיות ולראות את אור היופי מבעד לחושך של הכאב.

קיבוץ עין השופט נפרד היום מאחד מבניו ובניו המרכזיים.

תודה לך חיים על מה שהיית בשבילנו.

בתיה

בוקר צונן, בהיר וקר

צועדת בעוצמה קדימה וכל צעד רועם **חיים! חיים! חיים!**

שואפת אל ריאותיי אוויר צח ונקי שכולו **חיים! חיים! חיים!**

הנוף המרהיב משדר: **חיים! חיים! חיים!**

ואתה לא כאן, לא איתנו. בלתי מובן, לא נתפס. כל כך אכזרי.

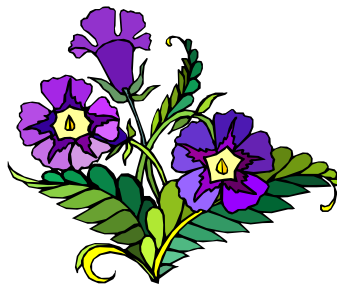
השדר שהשארתי לי ולכולנו אחד וברור: **חיים!** אני חשה אותו

ברמ"ח איברי ושס"ה גידי.

אלך לאורו והוא יוביל אותי הלאה. ולוואי וידבקו עוצמותיך לעזרי בדרך.

"אט-אט גווע", שירו של פבלו נרודה, נלקח מתוך מצגת שהוקרנה במסגרת הרצאתו של גיורא שלגי, מנכ"ל רפאל לשעבר, לפורום הנהלות בעין השופט, בנושא: "הנהגת חדשות והתחדשות ארגונית".

חיים גזר את השיר מעיתון אלתם ותלה אותו על המקרר בביתו.
להלן אמר: "אני מרגיש שהשיר הזה נכתב עלי".

אט-אט גווע

אט-אט גווע...

מי שלא נוסע,

מי שלא קורא,

מי שלא שומע מוסיקה,

מי שלא מוצא את החן בתוך עצמו.

אט-אט גווע...

זה שהורס את האהבה לעצמו,

זה שדוחה עזרה מושטת.

אט-אט גווע...

זה המשועבד להרגליו,

החוזר יום-יום על אותם המסלולים.

אט-אט גווע...

זה שלא מחליף את המותג,

שלא מחליף את צבע הלבוש,

שלא משוחח, עם מי שהוא לא מכיר.

אט-אט גווע...

זה שמתחמק ממערבולת החושים,

המונע מעצמו תשוקות,

המחזירות את ברק העיניים

ומשקמות את הלב ההרוס.

אט-אט גווע...

זה שלא מסובב את ההגה,

כאשר הוא לא מאושר מעבודתו,

ממעשיו, מאהבתו...

אט-אט גווע...

זה שלא מסכן את הוודאי,

או הלא ודאי,

בכדי ללכת אחרי חלום...

חייה היום!

סכן היום!!

עשה היום!!!

עשה מיד!

אל תסכים לגווע לאט!

הסר את המכשולים!

אל תסרב לאושר!

חיים שלנו אהוב, שהיית אדם / יגאל וילפנד

איך ניפרד ואתה חלק של כל אחד מאיתנו, כל כך שייך, כל כך רוצה שיהיה טוב, כל כך מאמין שאפשר, כל כך אוהב את הלן שלך היקרה לך מכל, שהיינו בחיבה ובהערצה מביטים באהבתכם; את איריס בתך הבכורה, אהובה; את גיא בנך שנלחמת באומץ שאין לו שיעור יחד עם ג'ו, הלן וכל המשפחה להצלתו ומותו שבר את לבך; את בועז בנך הצעיר שהיית כל כך מאושר לראות אותו בונה את משפחתו כאן עם עדי; את אמא, דינה בת ה-96 שאתה מלווה וקשור עמה באלף נימים והיא עמך; את כל בני משפחתך, אחותך הבכורה אפרת ומשפחתה, אחיך איציק ומשפחתו, ואת הקיבוץ, את עין השופט שהיה שלך, שגדלת בו, שהכרת בו כל פינה, ובית, שבשדותיו הלכת ורצת, שלצמיחתו וקידומו תרמת כה רבות.

בכל תפקיד שעשית, בכל משימה שלקחת על עצמך – היית דורש קודם כל מעצמך; כתפיים רחבות, נחישות, ביטחון בדרך, במברג עשרות שנים, בעבודה ובניהול, כגזבר הקיבוץ, כמרכז משק פעמיים, כמנהל מאג. היית מנהיג. במאות ישיבות שישבנו ביחד, שיחות קיבוץ ודיונים, היו לא פעם חילוקי דעות, אך אף פעם לא שמרת טינה ותמיד מצאת את הדרך להמשיך לעבוד ביחד. יותר מכל האמנת בצעירים ובצורך לקדם, וחיפשת כל הזמן דרכים לקליטתם בקיבוץ. לא ויתרת למוות, נלחמת בו כארי, כמו תמיד, לא ויתרת לעצמך והשרית עלינו את האמונה שאתה תוכל לו.

אני זוכר יום קשה בנובמבר 1995, כשאמך דינה נפגעה קשות בתאונת דרכים ליד משמר העמק. הודעתי לך ומיד תפסת פיקוד, לא איבדת עשתונות ויחד איתה, המשפחה והקיבוץ, נלחמתם על חייה וניצחתם – והיא חזרה לתפקד כתמיד.

חיים אהובנו, הרבה מעגלים נושקים ומשתלבים בחיינו. אל ביתכם, הבית של מוטק ודינה, היינו הולכים בילדות עם אפרת, כי היה בית חם ומזמין. בננו דורון גדל עם איריס באותה השישייה, ליאור של עדה ויואב גדל עם גיא.

בעשרים השנים האחרונות אתה נושא באחריות ובהובלה של הקיבוץ.

לפעמים הייתי מביט בך מן הצד, משתאה מאומץ הלב שלך, מיכולתך ברגעים הכי קשים לשמור על אופטימיות, רוצה לעזור במשהו, שלא נאבד אותך, הרי זה לא יכול להיות, כמו שהלן אומרת "הרי אני כל כך אוהבת אותך". גם אנחנו.

אפרת מספרת שבבית החולים, כאשר היה כבר קשה מאוד, עוד שרת את "כל העולם כולו גשר צר מאוד, והעיקר, לא לפחד כלל...".

אנחנו נזכור אותך שר סולו ובמקהלה, רץ בשדות הרחבים, רוקד עם הלן, מנהיג ומוביל.

חיים שלנו, אהוב, שהיית אדם.

לחיים,

לפני כחודש נערכה במזכירות, במתכונת מצומצמת, מסיבה צנועה, בה צוין סיום תפקידך כמרכז המשק. לאורכו של אותו אירוע צנוע שאלתי את עצמי, לו הייתי מתבקש לומר דבר לך, לעת סיום תפקידך - מה הייתי אומר?

לא לקח לי הרבה זמן להשיב לעצמי: הייתי אומר פשוט תודה.

תודה על שהאמנת בנו – אנשים צעירים, נטולי כל ניסיון ניהולי – שנהיה מסוגלים לעמוד בנטל האחריות שבחרת להטיל עלינו.

החלטת ועשית את המיטב לגדל דור חדש של ממלאי תפקידים בעין השופט, שימשיכו ויישאו בנטל גם בשנים הבאות, כאילו ראית את הנולד, כאילו ידעת שלא לעולם חוסן.

אני זוכר שתי שיחות אישיות בינינו, שהתקיימו לפני עשר שנים לערך, כמחצית השנה לאחר שהגעתי לעין השופט.

בראשונה, הפצרת בי שלא לקחת תפקיד מסוים, מתוך מחשבה שלא יהיה זה הזמן הנכון בשבילי לבחור באותו מסלול. סיכמת באמירה: "אל תדאג, אם תרצה לתרום, יהיו עוד מספיק תפקידים שתוכל למלא - גם אם לא תמלא את התפקיד הזה".

כנראה ראית רחוק. לא חלפה שנה - ונפגשנו שנית. הפעם, התהפכו היוצרות.

זימנת אותי למשרדך, וביקשת ממני, חרף לימודי, ליטול על עצמי אחריות מסוימת.

לפני כשנה, נפגשנו בשלישית, למערכת יחסים אחרת לגמרי, אינטימית, קרובה עד כמה שניתן, משתפת ומלמדת. מערכת יחסים בה, כמאמר הקלישאה, הפסקתי לפחד ולמדתי לאהוב את חיים האדם, השותף, הקולגה.

אני הצעיר חוסה בצילך, נהנה מגב ומגיבוי, יודע שתמיד יש את מי לשאול, עם מי להיוועץ ואת מי לשתף במחשבות על העבודה וההתמודדויות לאורך הדרך.

אותה תחושה של גיבוי ותמיכה, לא נעלמה גם כשהחלטת להקדיש את כוחותיך למאבק במחלה. המשכת לגבות, לשמור על קשר, להשיב, להיות אכפתי ומבין. אפילו התנצלת בפני שאתה נדרש להקדיש את כל כולך להחלמה, והבטחת להיות זמין כמיטב יכולתך, לעזור ולסייע.

ראיתי עד כמה הייתה קשה לך ההחלטה לעזוב את העשייה, כמה הצטערת על כך שאינך יכול להמשיך ולתת את כל מאורך למקום שעל פיתוחו כל כך שקדת.

חיים, הפגנת תעוזה, נחישות ואופטימיות, שהיוו מקור כוח לכל סובביך.

כך נהגת גם בעסקים, הייתה לך ראייה מרחיקה לכת כיצד ואיך יש לפתח את עסקי הקיבוץ מחוץ לגדר. סברת כי יש לעשות זאת בדרך של שיתופי פעולה וכניסה לתחומים חדשים.

כך גם בתוך הבית פנימה, שידרת קור רוח ושקט נפשי בהנהגת הקיבוץ המתמודד עם המשבר, וכך גם בהתמודדות עם המחלה והסיטואציות שיצרה. כל העת ראיית עצמך כאדם בריא, שיש לו כדברך: "כמה בעיות".

עד ימך האחרונים לא איבדת את החיות ואת המיקוד בטובת הקיבוץ. שבת וחקרת אותי לגבי הלולים, הפרדס וכרם הזיתים, רצית לוודא שנמשיך ללכת בקו

שאותו התווית.

חיים,

בשמי ובשם כל אותם אלה שהאמנת בהם, פתחת להם דלת ונתת להם הזדמנות לגדול איתך ובעזרתך, **תודה**.

נמשיך ונצמד בתלם שפתחת לנו.

ניצן מנחם

חיים - דברים לזכרו

חיים,

קשה לכתוב מילים לזכרך, כאשר רק לפני כשבועיים, ימים ספורים לפני פטירתך, עוד התקשרת לברר מתי נפגשים, האם אבנר נכנס לעניינים ובכלל - להתעניין בנעשה במפעל.

חיים, היית אבן מאבני היסוד של המפעל. הגעת למיברג ב- 1971 וכרבים מבני דורך התחלת את עבודתך כמכבשן. לאחר מספר שנים יצאת ללימודים,

ומאז התחלת במסלול ניהולי, שהחל בניהול מחלקת המכששים והסתיים בניהול המפעל והפיתוח העסקי.

גם לאחר שסיימת את תפקידיך במפעל, המשכת ללוותו בתפקידך כגזבר הקיבוץ - וכמובן כרכז המשק. כמו במחזה מתוכנן היטב, אך עם סוף עצוב, חזרת לסגור מעגל ובשנים האחרונות כיהנת כיו"ר מועצת המנהלים - עד יום לכתך מאיתנו.

חיים, היית שותף מוביל ומרכזי בכל התהליכים שעברו על המפעל בארבעת העשורים האחרונים. החלטות כבדות משקל ומהותיות כגון, העברת המפעל למיקומו הנוכחי, פיתוח היכולות בתחום המוצרים המיוחדים, העברת המשקל לייבוא בשוק המקומי ומעל לכל, הפריצה לתעשיית הרכב האמריקאית אשר הובילה את כל תעשיית המתכת בעין השופט לעידן חדש, סללה את הדרך להקמת מאג והיוותה את מנוע הצמיחה העיקרי של הקיבוץ עד למשבר האחרון.

בשנים האחרונות, בתפקידך כיו"ר ליווית ודחפת את הכניסה לפרויקט בוש, וכן את ההתמודדות הקשה, אך ההכרחית, עם המשבר העולמי.

גם בימי מחלתך תפקדת באופן מעורר התפעלות. תמיד ערני, תמיד צלול כאילו אין כאבים ואין טיפולים. בשבועות האחרונים, כאשר הגוף כבר נחלש, ביקשת לקבל גיבוי אך בשום אופן לא ראית בכך סיום אלא רק הפוגה זמנית שלצערנו כבר לא תסתיים לעולם.

נזכור אותך חיים כשותף מרכזי ומוביל במפעל אותו אהבת וליווית כל חיך.

נזכור אותך כפורץ הדרך אל תעשיית הרכב העולמית, מהלך אשר הצריך חזון, אומץ והמון אופטימיות, תכונות אשר אפיינו אותך בכל אשר הלכת.

נזכור אותך כאיש ניהול בגובה העיניים, חד, ישיר וענייני ועם זאת צנוע, חם ואנושי.

נזכור אותך כאיש כספים מחונן, שזוכה להערכה מכל אנשי המקצוע איתם עבדת.

נזכור אותך כאיש הקיבוץ, אוהב המקום ומאמין גדול בעתידו.

אך מעל הכל חיים, נזכור אותך כאדם, כאיש משפחה, האיש של הלן אשר יחד איתה הקמתם משפחה לתפארת. ידעתם ימים של אושר ותקופות של כאב, אך תמיד המשכתם לחיך ולחיות במלוא מובן המילה. הלן יקרה,

עוקבים ומלווים את מאבקך בטרגדיות הקשות שפקדו את משפחתך בשנים האחרונות, משתאים מהכוחות ומהמסירות העצומה, ממוסר העבודה החריג, מהמשמעת העצמית, מקווים ומתפללים לנס יחד איתך, מי מקרוב ומי יותר מרחוק.

מחבקים אותך היום הלן, ומאמינים כי יהיה בך הכוח להמשיך בדרך החיים, אותה בחרת במשותף עם חיים לפני שנים ארוכות וממנה לא נסוגותם גם ברגעים הכי קשים.

חיים,

אנו נפרדים ממך היום בצער עמוק ובכאב, אך גם בידיעה שתרומתך הגדולה למקום תלווה אותנו עוד שנים ארוכות.

יהי זכרך ברוך.

תומר לביא

חיים ארבל ז"ל, דמות לחיקוי

לראשונה פגשתי את חיים באמצע שנות השבעים. הייתי אז נער שבקושי מלאו לו 17 שנים - נער עובד ולומד.

בוקר אחד ראיתי את חיים נכנס למפעל, שעון על קביים, מדדה עם רגל שבורה בפרוזדור של מחלקת המכבשים לכיוון המשרדים. בקושי, אבל עם הרבה מאד נחישות ורצון להגיע אל המטרה.

כך היה חיים - נחוש, ישר, ענייני ומעל הכל צנוע.

במעבר מהמפעל הישן לחדש יצא לי לעבוד עימו במחלקת המכבשים, מחלקה שהוא אהב כל כך, גם אחרי שעבר לתפקידים ניהוליים במפעל.

עם השנים נרקמו בינינו יחסים חמים מאוד וכך הכרתי את כל המשפחה: הלן, איריס, בועז וגיא ז"ל.

לא מזמן פגשתי את חיים והלן בכניסה לחדר האוכל, חיים לחץ את ידי בלחיצת יד חזקה מאוד - ואמר לי: "אל תסתכל עליי במבט כזה, אנחנו נעבור את זה אדון ווהבי".

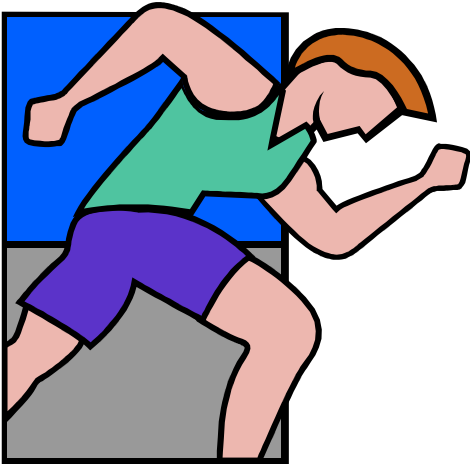
כך נהג לקרוא לי: "אדון ווהבי!"

כך הכרתי את חיים - הרבה אופטימיות, אישיות, יושר, נחישות, קליטה מהירה, יכולת לקבל

החלטות במצבים קשים - ומעל לכל אדם אוהב, דמות לחיקוי.

כך נזכור אותך תמיד.

סמיר - מנהל במחלקת המכבשים

קטעים מתוך דברים שהופיעו ב"עלי מברג":

... היו מכבשנים טובים ממנו וגם מנהלים לא פחות טובים ממנו,

אך בראיה למרחק, ביכולת לזהות מטרות קדימה והתווית

כיוונים אסטרטגיים - בזה לא היה שני לו.

את חיים העסיקה יותר האסטרטגיה ופחות הטקטיקה.

בתחילת שנות ה-80, נפגשה קבוצת חברים בבית של חיים והלן.

לכל חברי הקבוצה הייתה תחושה שחייבים לשנות כיוון או להרחיב את סל המוצרים והיכולות

הטכנולוגיות. **משם, מהחדר וחצי הקטן של חיים והלן, יצאה התובנה של "מוצרים בכבישה קרה"**

ככיוון העתידי של המפעל.

שבת בצהריים, אמצע שנת 1983.

חיים ואני מגיעים למיברג הישן עם "רולטקה" ובלוק ניירות, לוקחים עגלה מהאריזה כמשטח עבודה

ועורכים מדידות ראשוניות של שטחים ומרחקים.

מדידות ראשוניות אלה, התגלגלו בהמשך להקמה ולמעבר של מיברג לדרום, למפעל החדש. זה היה,

ללא ספק, המאורע החשוב ביותר בתולדות המפעל - לבד מהקמתו.

בנסיעה עסקית לאוסקה ביפן:

באותה תקופה חיים היה בשיגעון של ריצה וספורט בכלל. אז מה עושים? רצים "אובססיבית" בפארקים

של אוסקה בכל הזדמנות - ושוחים בבריכה של המלון.

לא כולם יודעים, אך כאשר חיים שהה בחו"ל, הוא נהג לסיים את היום בבירה על הבר במלון.

לא חשוב היכן המלון או מהי השעה, כך אמר לי, זוהי הדרך בה אני נרגע ויודע שהיום הסתיים.

מאיר רזניק

אל תלכי מכאן

באחד מימי השבוע ביקרה אותי הלן במשרד. דיברנו, איך לא, על חיים, ועל האזכרה המתקרבת ובאה. בעומדה לצאת, אמרה פתאום הלן שעולה לה בראש שיר של ז'אק ברל ומתנגן, והיא חושבת על חיים. נכנסנו לאינטרנט וחיפשנו. מצאנו. נעמי שמר תרגמה.

קראנו ביחד, והלן אמרה כי יש מילים שהיא לא כל כך מבינה - אבל זה דומה למקור בצרפתית. היא התחבטה בינה לבינה, בין מה שהיא מרגישה לבין מעמד האזכרה - ולבסוף אמרה שזה כנראה לא כל כך מתאים - והלכה.

קראתי שוב בשקט את השיר והרגשתי. הבנתי למה התכוונה ונשארתי יושבת עם דמעות בעיני וקרע בליבי.

חיים והלן

הלן וחיים

ואהבה ענקית.

וכמו חיים שר להלן והלן לחיים ולא ניתן להבדיל.

ב"ר

אל תלכי מכאן

מילים ולחן: ז'אק ברל, תרגום: נצמי שמר

אל תלכי מכאן, אל תקחי מכאן
את עקבות הילד האבוד שלך
האמיני לי, את הכל אשכח
תאונות קטנות של הכאב וברח
ומילה רעה שאמרתי לך
אשר בן שעה, הוא שביר כל כך
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן.

לך אני אביא שלך באביב
ופניי מטר מחולות ניכר
ארץ אצבור ומפני הקור
אצטפק לזהב, אציפק באור
אל האהבה מחכה אקיס
ואמציא חוקים ואכתיר אותך
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן.

אל תלכי מכאן
לך אמציא שפה, כה מטרפה
אבל כה יפה
אדבר איתך על אלה נשכח
שליבו נוצח בראותו אותך

אגלה לך איך, רק למצנן
מלך מאלה את כסא עזב
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן.

כבר ראינו איך התחדשה האש
והר געש מת שב והתלהט
כבר ראינו איך ארץ חרוכה
התכסתה שדות, התמלאה פריחה
וראינו גם אופק שנדק
איך הוא שלב באר, בשחר ודק
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן.

אל תלכי מכאן
לא אבכה יותר
לא, לא אומר מילה
אסתכל מכאן, אסתכל היטב
איך רחוק רחוק
את תלכי מכאן בריקוד וצחוק
ככה אהפך לך לזל זילך
או לזל ידך או לזל כולך
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן
אל תלכי מכאן, אל תלכי מכאן.

לזכרו של חיים
אוקב חיים

חוזמים לשחק
בזכויות, חילים וחיות
חיים שלנו.

בימי ה"שבעה" על חיים, נאספו בביתם של הילן וחיים אנשים אין ספור.

מחברת זו הונחה לפני המבקרים.

לא נוכל להביא את תוכן החוברת במלואו - מפאת קוצר המקום.

חיים אהוב לבי,

מרגע שנולדת אהבתי אותך והייתי גאה בך בכל דבר שעשית.

אפילו שלא נפגשנו הרבה, תמיד ידעתי מה נעשה אצלכם.

כמה שמחתי כאשר הבאת בפעם הראשונה את הלך למסיבת חנוכה עם אמא שלה.

שמחנו שבחורה יפהפייה כמו הלך מצטרפת לשבט הארביטמנים.

בכל פגישה שלנו – תמיד סיפרת שאתה אוהב מוזיקה, טיס, ותמיד היית צנוע.

אני זוכרת כשנולדת, איך מוטק ודינה כיבדו את סבא שלמה וסבתא מרים, ועשו לך ברית אצל מאיר בבית.

האופטימיות שלך הייתה מזן נדיר.

לכתך היא אבדה גדולה לכל השבט.

מתגעגעת אליך תמיד, דודה ציפורה

1.2.10

להלן ולכל המשפחה,

זכיתי לעבוד עם חיים במיברג בתחילת שנות התשעים, ובמזכירות בכל העשור האחרון, כשהייתי מזכיר וגזבר וחיים – מרכז משק, מנכ"ל מאג ושוב מרכז משק.

חיים היה אדם משכמו ומעלה! חכם, אמיץ, צנוע וישר. בעל תפיסה מהירה, תושייה, יוזמה ויצירתיות. חבר מעולה ושותף אידיאלי לעבודה משותפת ולהנהגה. בכל יכולת למידה עצמית ברמה הגבוהה ביותר.

העבודה המשותפת איתו הייתה חוויה אינטלקטואלית אמיתית. חיים נתן לשותפו לעבודה מרחב פעולה ויצר יחסי אמון יוצאים מן הכלל.

לחיים זכויות רבות בקידום מיברג, מאג והתעשייה כולה בעין השופט.

חיים היה פטריוט אמיתי של הקיבוץ והמדינה, לא נבהל משום קושי ונלחם באומץ רב במחלה הארורה.

אני מתנחם בכך שאמרתי לו את הדברים לפחות בשתי הזדמנויות שבהן נפרדתי ממנו – בסיום הקדנציה הראשונה של ריכוז המשק, ולפני חודש – בפרידה ממנו מהקדנציה השנייה.

יש לי עוד הרבה מה לספר על חיים אך נעצור כאן.

לכל המשפחה – היו חזקים, ותתנחמו בזכות הגדולה שהייתה לכם –

לחיות עם אדם כזה עשרות שנים. לא כל אחד זוכה לכך.

באהבה, איציק חולבסקי

2.2.10

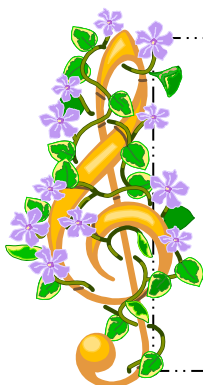
חיים,

איש יפה, חסון, רחב אופקים, איש אשכולות.
דרכיך, דרכי נועם וכל נתיבותיך שלום.
אזכור אותך כגבר חסון, רץ, שר, חייכן.
בכל הישיבות שזכיתי לשבת איתך – ראיתי את הרצינות ואת
עומק המחשבה שלך.
דמותך החיובית תישאר צרורה בצרור חיי הקיבוץ עוד שנים רבות.
כבר מתגעגע אליך, עוזי לוי

להלן ובני המשפחה,

זכיתי לכהן במחיצתו של חיים כחבר מליאה בעת כהונתי כראש המועצה.
גיליתי בחיים איש ציבור למופת, שהשכיל לייצג את שולחיו מחד ולקיים חבות דירקטור למועצה
מאידך.
הייתה בחייו יכולת נדירה לשלב בין צורכי הכלל וצורכי הפרט. התנהלותו העניינית, הממוקדת
והבהירה לא הותירה ספק בדבר עמדותיו, יחד עם רגישות נדירה לזולת.
מאוד אהבתי את יחסו למקהלת מגידו ואת נאמנותו לשירת המקהלה ולשותפות עם חבריו.
אין לי ספק שלכתו טרם עת היא אבידה קשה לכם, בני המשפחה, לבית עין השופט ולמשפחת המועצה
האזורית מגידו.
בזכר דמותו הנאצלה נתנחם...

בברכה נאמנה וכנה,
חנן ארז - ראש המועצה
3.2.10

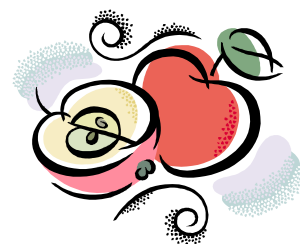
בשבילי חיים היה הרבה דברים, אבל מעל הכול שיר.
שרנו יחד כמעט מהיום שבאתי לקיבוץ, עד שהמחלה
הכריחה אותו לפרוש מהמקהלה.
זמר מקהלה מסור, תמיד לומד את החומר,
שר בביטחון ובהתלהבות, כזמר, אדם ומנהיג.
צבי רוזנפלד

חיים!

אני כותב לך ולא מאמין.
עזבת אותנו מוקדם מידי, אבל כמו כל אחד הספקת הרבה בחיך.
התוודעתי אליך בשירותינו המשותף בסיירת שריון. היינו יחד באותו אוהל, מיטה ליד מיטה.
איש מקסים, נינוח ושלו, קר מזג וקר רוח, חבר אמיתי, אוהב את הבריות.
תמיד אזכור אותך ככה.
בזכות עשייתך ומעשיך בעולם הזה אני בטוח כי תזכה לעולם הבא.
יהי זכרך ברוך.

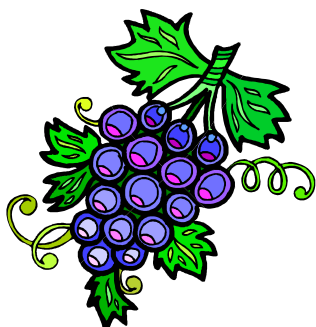
למשפחת ארבל!

איבדנו, איבדתם איש יקר, מלח הארץ.
בעל, אב, וסב למופת.
תנוחמו מן השמים ותזכרו תמיד כי אהבנו את חיים.
שלמה פרי (פרידגנדלר)

זיכרונות מחיים

חצי מרתון תל אביב אנחנו רצים ביחד. לחיים נגמרת האנרגיה והוא "משנורר" עוגיות אצל אחד הצופים. אנו מסיימים בשעה וחמישים – תוצאה לא טובה, אבל אנחנו מאושרים.
בימים הבאים בעבודה, אנחנו על כיוץ שרירים ומחליטים שבפעם הבאה נתאמן יותר. כך גם עשינו שנים רבות – רצנו ביחד.

יין – חיים רוצה שנלמד לעשות יין ונשתול כרם.
מצאנו מֶכָל נירוסטה וביחד עם הילדים נסענו לכרם מהר"ל
לעשות בציר של ענבי יין. מילאנו מכלים, הגענו הביתה והילדים
דרכו על הענבים ברגליים. חיים קנה ספר הדרכה
ושמרים יצאנו לדרך.
עונה אחת יצא יין מצוין, בשאר העונות – ככה-ככה.
עצוב בלי חיים.

לכל עץ סיפור חיים שלמים. אנחנו שכנים, גידלנו ילדים יחד,
אהבנו לרקוד יחד. בערבי שירה של יום העצמאות תמיד ישבנו יחד
ותדלקנו ביין אדום.
השכונה בלי חיים תהיה אחרת. הוא כבר חסר לי.

מנחם שילוני

למשפחת ארבל,

זכיתי להכיר את חיים רק לפני כשלוש שנים, כאשר הגעתי ל"תבניות רגבה", בה כיהן חיים בתפקיד יו"ר מועצת המנהלים.

חיים היה המנהל הישיר שלי וזכיתי להכיר מנהל נהדר, אשר ידע בדרך מאוד מיוחדת לכוון, להדריך, לסמן מטרות ולהיות כמו שחיים יודע, מאוד תכליתי ומאוד מעשי. בכל תפקידיי בעבר פגשתי הרבה מנהלים וחיים היה ונשאר מאוד מיוחד בדרכו הייחודית בניהול.

מעבר לכך, זכיתי לחבר וזכיתי להכיר את הלן ואת משפחת ארבל. במהלך המחלה חיים שיתף אותי בכל ההתלבטות ובדרכו המיוחדת ללמוד ולהחליט על הטיפול.

איבדנו חבר יקר אשר את זכרו נשמור לעד.

חיים ויהודית אורלי

חיים ארבל ז"ל

קשה לדבר על חיים ארבל בלשון עבר, עוד לא עיכלנו שהוא כבר איננו עמנו.

אני רואה אותו בזיכרוני, עם בנדנה על המצח, רץ ומקיף את הקיבוץ ללא לאות. למרות פציעה, למרות קשיים, כוח מניע, מקור של אנרגיה חיובית.

חיים היה איש של עשייה, פעלתן ונמרץ. הוא הביט קדימה מעבר לטווח שאנשים נוהגים לראות בדרך כלל ולכן הדרך קדימה הייתה נהירה לו כשהאחרים עוד היססו ותהו.

לא פעם תמהתי על הביטחון שיש לו לגבי כיוון הפעולה, על דעות שהיו לו עוד לפני ששמע את כל הצדדים, ולא פעם היינו במחלוקת על כך. אבל חיים ידע לתת מקום נכון לוויכוח ולמחלוקת ואף פעם לא העמיד אותם כהתנגדות אישית.

תמיד אזכור איך בתום ויכוח על נושא כזה או אחר, היה חיים מסיים בחיוך ואומר: "לא יעזור לך שום דבר, אנחנו נישאר ידידים...". וכך היה מצנן את הרוחות ומחזיר דברים לפרופורציה.

מאבקו של חיים במחלה, במקביל למאבק על חייו של בנו גיא ז"ל, וגם אחרי מותו של גיא, גילה לכולנו אלו כוחות ותעצומות נפש היו באיש הזה: הנחישות, הכוח להאמין ולנסוך אמונה בהלן ובמשפחה, כשהוא מתכוון לנצח ואין שום כוונה להרפות, לוותר, להיכנע – היו שיעור ומופת לכל אדם שהתבונן בו מקרוב ומרחוק.

אנחנו איבדנו חבר וידיד, עמוד מרכזי של הפעילות הכלכלית של הקיבוץ, אבל עיקר צערנו הוא על האובדן של חיים למשפחתו. הוא יחסר מאוד כבעל, אב וסב לנכדים.

ת.נ.צ.ב.ה

עמוס נבו

לחיים, עם סיום התפקיד

חיים,

נושב ממך אומץ שנותן לאחרים גב חזק.

יש בך אמפטיה ורגישות ואתה פועל ממקום של צניעות,

מתוך חבורה של שווים.

מרתק היה לדון איתך בנושאים רבים ומגוונים, שהיו על סדר יומנו

המשותף בעבודה.

סמכתי מאוד על הניתוח הכלכלי שלך, שלוה תמיד באופטימיות

אחראית.

גם אם לא הסכמנו בינינו, מעולם לא נשמרה טינה ומיד חזרנו לסדר היום המעשי.

שמחתי שיש מקום לחשיבה נוספת ופתיחות מצדך לקבלת דעות אחרות.

אני מאמינה גדולה ביכולות הנפש העצומות שלך ומאחלת לך הצלחה בכל לבי!

באהבה,

נעמי נוימן

להלן והמשפחה,

אני הצטרפתי לפלוגת הסיור רק ב-1978, לאחר שהוכרזתי כ"זקן" בשביל הצנחנים.

אחד הראשונים שאיתו יצרתי קשר היה חיים.

דמותו מיד משכה את העין. יפה תואר, חייכן ותמיד-תמיד אופטימי.

אף פעם לא שמענו אותו מתלונן. שום דבר לא היה קשה ובלתי אפשרי בשבילו, והאופן שבו התייחס

לקשיים הדביק גם אותנו.

גם לשנינו רקע דומה בתפקידים שמילאנו בקיבוץ.

שוחחנו הרבה על המגעים עם הבנקים (שנינו היינו גזברים) ועל ההסדרים עמם שעמדו על הפרק.

במשך השנים, במפגשים של הפלוגה בימי העצמאות, המשכנו להחליף דעות על התהליכים שעוברים

על הקיבוצים והיו לנו חילוקי דעות – כאשר אתה מחזיק בקיבוץ השיתופי ואני בצד הקיבוצים

המשתנים.

לאחרונה נפגשנו גם במסגרת התפקיד שלי בתנועה כמלווה של עין השופט ואתה מרכז משק.

גם בביקור האחרון שלי אצלך מספר ימים לפני מותך המשכת לתכנן את מאבקך במחלה ולא איבדת

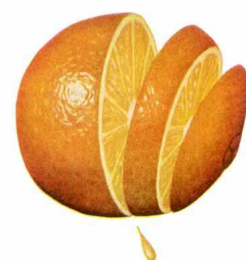
את האופטימיות ולו לרגע.

תמיד אזכור אותך כחיים היפה והאופטימי. חבר טוב.

הלן והמשפחה, זכיתם בבעל ואב לדוגמה.

אתכם,

אמנון צורף

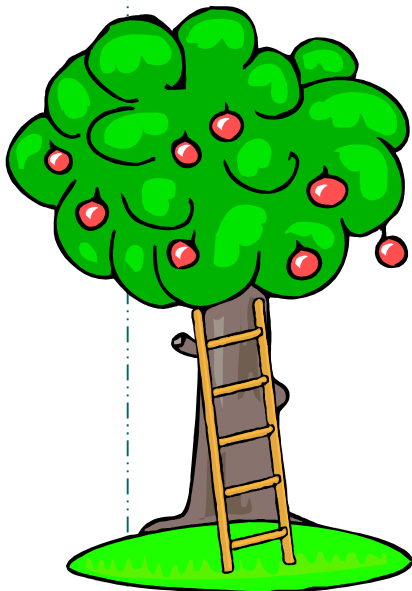
בבוא יומו לפול / יוסי גלאון

בבוא יומו לפול
עץ נופל ומתגלגל.
בקול נהי בוקע
מפקיע שורשיו
מתוך האדמה
ומפיל עצמו זקוף ותם
כפי שחי,
בגאווה.

בבוא יומו לפול
איש מת נופל ומתקפל
כפוף אצל עצמו
תלוש
תלושים הם ענפיו
והוא הולך עצוב
אל גיא צלמוות

אך עת בא יומו של איש חיים
נופל הוא כמו חייו.
לשר גוו, גאה,
כמו העץ,
גאים הם שורשיו
לבוא הביתה, אל תוך האדמה
ואינו חדל
כי אם הולך אל גיא חיים.

י"ז שבט התש"ע, 1.2.2010

כמעט אביב 2010

"ליום הולדתי ה- 60 קיבלתי מתנה – את הסרטן. עכשיו צריך להתגבר עליו",
כך אמרת לי בפגישה הראשונה.
חד, מדויק, מכון מטרה, כמו שהכרתי אותך כמרכז משק.
אין לך זמן וסבלנות לשטויות.
בכל פגישה פרשת מפה, תיארת את המצב בכל גזרה, בשליטה מלאה בכל פרטי הפרטים, סוגי
התרופות, סוגי הטיפולים, המומחים בארץ ובחול.
אתה יודע בדיוק מה אתה רוצה בכל קרב ובכל גזרה.
ללא לאות אתה חושב, מתכנן אסטרטגיות, לא מתיימש מכישלונות, בטוח בניצחון בסופו של יום.

יש לך מטרות לטווח קצר ומטרות לטווח ארוך.
קודם להתגבר ולעצור את הסרטן, אחר-כך לפרק, למוסס ולמגר אותו. ואז להתחזק ולהקים ארגון שיעזור לאנשים אחרים במצבים קשים כאלה.

הכאבים, הטיפולים, התוצאות השליליות, שום דבר מאלה אינו מפיל אותך.
אמרת כל הזמן, אלה הדברים הקטנים, הם לא יפילו אותי.
במעגלי אנרגיה שהתחלנו אמרת: אני לא בוחר, כל מי שרוצה ויכול שיבוא, אני מקבל – וכבר במעגל הראשון לקחת לידיך את ההכוונה.
הסברת מה אתה צריך ובמה אתה מבקש למקד את התבוננות.
אמרת כל הזמן בבית החולים: "אני מקבל טכנאות רפואית, כאן אני עושה את העבודה האמיתית, החשובה".

החוויית המרגשות היו, כאשר באמת הצלחת להגיע לשלווה עמוקה.
היושר הפנימי העמוק שלך המשיך לחתור כל הזמן למקומות האלה, באמת, באמת, באמת. ולהיות במחוזות אחרים לחלוטין:
מסע בתוך האיברים והתאים.
התחזקות ממפגשים עם גיא ועם אבא שלך. מסרים מיקירים.
ריקוד ושירה בגני ורסאי עם הלן.

אמרת כל הזמן: "הלן, הלן, איזה אנרגיות יש לה".
ואיך אספת את כל המשפחה הקרובה סביבך וחיברת אותם, ואפשרת להם לתת לך, נפתחת אל כולם. באצילות ידעת לבקש עזרה ולשמוח ולקבל אותה.

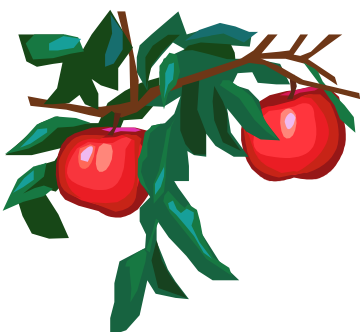
איציק, אחיך, אמר לי: "כמה חבל שהוא לא הצליח ואנחנו לא הצלחנו".
נכון, המחלה הכניעה אותך חיים, אבל נדמה לי שהצלחת.
הצלחת לעשות שינוי מהותי בעצמך ולחבר את אהוביך לשינוי.
הצלחת לחבר את עולמות הרוח והרגש שלך לחיים.
הצלחת למשוך את הגוף הפיזי הנחלש והדואב, כאשר אתה עצמך חזק, מלא תקווה מדבקת, והשארת אותה מתנה לאוהביך.

לייאוש לא הייתה דריסת רגל במחוזותיך, לפחד לא היה מקום בהיכליך.
תודה לך חיים על שיעורים גדולים שנתת לי.
אתה מצוי עכשיו במחוזות של עוצמה, וכמו שהבטחת - גם משם תמשיך לעזור.
כבר ראית את המקומות המופלאים האלה מזמן.
היית לי לידיד ומורה בחדרים אלו.

אני מאמינה ששלוותך עכשיו שלמה, נטולת חולשות, מכאובים וייסורי גוף.

כל העולם הוא גשר צר מאוד.
עברת את הגשר בלי פחד לעולם בו כל כולך שקט ושלווה.
צ'קרת הגרון שלך מלאה אור.

אני רואה אותך עכשיו, עומד ושר בקול גדול וצלול בתוך גן מופלא.
היה שלום חיים, נשמה גדולה ויפה.
וניפגש אותה יודע...
ורד טל

פרידה מחיים ארבל - שנה למותו

נפגשנו לראשונה לפני 20 שנה בכניסה לעין השופט, אני - החבר של אילה, אתה - מיוזע ומתנשף, מסיים את ריצת הערב שלך סביב המרובע הגדול.

מחליפים מקל בניהול השיווק במיברג – אתה מדריך ומנחה, יורד לפרטים ולשורות הקטנות, מחדד את התחשיבים ומתקשה לעזוב את היד (והטלפון) גם כשאני מרגיש בשל ומוכן לקחת אחריות. יושבים שעות ארוכות במשרד רכוז המשק, אתה מוביל את המערכת העסקית בקיבוץ, אני מנכ"ל חדש וירוק במיברג, מדברים בהתלהבות, בקולות רמים, מתווכחים בחוסר סבלנות, מחדדים דילמות ומקבלים החלטות, תמיד בגישה עניינית ועסקית, ממוקדת ושקופה.

אתה מחליף מקל עם אבי במאג ומתייצב מולי חמוש בשני כובעים, משלימים וסותרים בו זמנית. בכובע אחד, לקוח קשה ותובעני שמתמקח על כל סנט במו"מ על מחירי המוצרים והשירותים, ובכובע השני, יועץ וקואצ'ר, תורם מניסיוןך העשיר לשיפור תהליכי האיכות ומאמצי ההתייעלות ביצור ובשיווק.

אנחנו ממשיכים למשוך ביחד במעלה השביל התלול והמפותל, אתה בקדנציה שנייה בריכוז המשק, אני כמחליפו של אלישע באלתם, מבוגרים ומנוסים יותר, סבלניים ורגועים יותר, משפרים את איכות הדיון ותהליכי קבלת ההחלטות, גונבים כמה דקות מזמן הדיון היקר להחליף חוויות על הנכדים, לספר אגדות מחיל האוויר ולנתח את משחק ה-NBA מאתמול.

נפגשים במשרדך החדש במאפיה לשיחת מוטיבציה, במטרה לשכנע אותי לקבל את תפקיד רכוז המשק. שיחה זו הופכת למעשה לשיחת פרידה - פתוחה, רגישה ועצובה. נפגשים פעם אחרונה בביתך, אתה כבר חלש וכחוש, מבקש ממני כתף ותמיכה במילוי משימותיך כיו"ר במיברג, ואני מוצא בכך שבחרת בי כמחווה אישית מיוחדת ומרגשת.

חיים קורץ מהחומר של מטפסי הרים – נחוש, אמיץ, משימתי, חותר בקשיחות להשגת היעדים והמטרות, יודע להתמודד עם קשיים וכישלונות, יודע לוותר ולקחת דרכים חלופיות כשצריך, שלם עם עצמו ודרכו.

חיים היה לוחם אמיתי. לא מזן הכרישים קרי המזג וחסרי והמעצורים המסתובבים בהמוניהם בשוק החופשי, במטרה למכסס את הרווח ולדרוס את המתחרים, מונעים בתאוות בצע ויצרים. גם לא מה"קיילרים" רודפי השררה, הכבוד והאגו, ההופכים את הקרבות והמלחמות למטרות בפני עצמן.

אדם ערכי, מוסרי, אמין, ישר ואיכותי, הפועל ללא הפסקה ובנחישות למען השגת המטרות והיעדים שהציב לעצמו ביחד ובשותפות עם חבריו לדרך.

חיים היה תעשיין בכל רמ"ח אבריו, שופע ידע וניסיון עשיר ומגוון, מעצב חזון פורץ דרך וגבולות, מגבש ראייה אסטרטגית מרחיקת לכת. איש עסקים חד ומתוחכם, קר רוח ומחושב, שידע לקחת סיכונים מחושבים ומגודרים, ולקבל החלטות קשות ומורכבות. איש חברה, מוביל חזון חברתי סדור ומגובש, שעון על מערכת הערכים והאידיאולוגיה של החברה הקיבוצית השיתופית.

אדם אנושי וחברתי, מתחשב בחבריו, איש של צוות ושיתוף פעולה, חבר אמיתי בשעות של שמחה ועצב.

עברה שנה, הגשם הראשון בושש לבוא, כאילו אומר לעצמו – למה למהר, ממילא אין מי שידרבן, יעודד וידרוש ביצועים.

כאן למטה, אנחנו ממשיכים לסחוב את העגלה במעלה ההר, עוקבים בהשתאות אחרי פרקים שלמים מיומן חזונך, ומתרמיל רעיונותיך קורמים עור וגידים, מיחלים לעצותיך ולתבונתך, ובעיקר מתגעגעים.

בחרתי להיפרד מחיים בקטע משירו של נתן יונתן "שירים עד כאן":

שירים עד כאן
ניתנה לנו ארכה
עד שהזמן שלנו יעצור
היו גשמים ואור
מה עוד אפשר לרצות
יפים ממני וממך האדמה לקחה.

שירים עד כאן
דקה אחר דקה
קצרות ואוהבות וכואבות
אבל האחרונה
סופית וארוכה
שעון השמש והחול
הגיע עד לקו.

אבנר הכהן

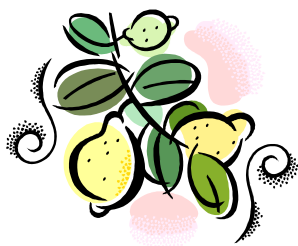

נוטע שתיל ראשון בפרדס "הדרי השופט" ומברך בחנוכתו

אתה בא אל החיים

אתה בא אל החיים,
אבל החיים בורחים ממך,
אתה בא אל החיים
ומתבלבל מהקולות –
לימון שפוקע מרוב עסיסיות
עד יגיר מיצו,
או בד אכול רימה
נתלה על כל משב של רוח
ונפשו יוצאת להירגע.

אתה בא אל החיים,
אורב להם מכל גיא שטוף זמר
וכרוי לבליל הקולות הסמיק,
אך החיים, בדרכם הערמומית, מפיצים זרעך,
מפנים לך עורף
וחומקים מכל חרך וזיז.

אתה בא אל החיים,
דבק בהם, שחוף ומבוהל.
ולא שלום יאמרו
ולא מכאן
ולא בכלל.

ואב אחד עטוי גלימה משקיף מעבר לחלון,
אינו נכלם.

נאוה חולבסקי

